

УДК 327 (477)(439)-054.57

РОЛЬ ТА МІСЦЕ УГОРСЬКОЇ НАЦМЕНШИНИ В УКРАЇНСЬКО-УГОРСЬКИХ МІЖДЕРЖАВНИХ ВІДНОСИНАХ

ВІТАЛІЙ АНДРЕЙКО,*кандидат історичних наук, доцент кафедри країнознавства**факультету міжнародних відносин Закарпатського державного університету, м. Ужгород*

У статті досліджується процес становлення та розвитку системи українсько-угорських міждержавних відносин, висвітлюється місце й роль угорської національної меншини при формуванні українсько-угорського співробітництва. На основі аналізу зовнішньої політики Угорської Республіки щодо угорців, які проживають поза межами етнічної батьківщини, зроблено спробу розкрити особливості діяльності угорської національної меншини в Україні.

Ключові слова: угорська національна меншина, українсько-угорське співробітництво, етнічна батьківщина, зовнішньополітична діяльність.

Постановка проблеми. Будь-які національні меншини тією чи іншою мірою впливають на розвиток зовнішньополітичних відносин між державами, визначаючи й стимулюючи стосунки між етнічною батьківщиною та країною проживання. Актуальність дослідження зумовлюється тим, що національні меншини та етнічні групи можуть сприяти налагодженню позитивних, добросусідських та дружніх стосунків між країнами або ж бути джерелом непорозуміння та конфліктів. Необхідно також відзначити, що національні меншини мають не лише значний вплив на формування міжнародної та регіональної політики, але й самі постійно набувають рис і стають потенційними суб'єктами зовнішньої політики держави. Саме тому для запобігання непорозумінням і напруженням на етнічному рівні необхідно всебічно аналізувати роль та місце етнічних меншин, урахувати їхній стан та суспільно-правове положення в країні проживання.

Різномасштабне дослідження національних меншин є невіддільним від теоретичних і практичних питань становища національностей у Східній та Центральній Європі, етнополітичного становища в цілому. Цьому сприяє також географічне розташування Угорщини, її численні контакти із сусідніми країнами.

Стан опрацювання проблеми. Роль та місце угорської національної меншини у формуванні українсько-угорських відносин висвітлено в довіднику "Угорці у світі. Карпатський басейн" [20] та доповіді президента Відомства угорців за кордоном Т. Сабо [13]. В Україні вже існують певні дослідження угорської меншини, однак комплексне вивчення меншини за роки незалежності не проводилося. Аналіз українсько-угорських відносин знайшов своє відображення в дослідженні І. Бабинця "Угорці Закарпаття в контексті українсько-угорських міждержавних взаємин (1991-2003 рр.)" [1]. Деякі напрацювання щодо цієї проблематики знаходимо в працях М. Товта, котрий розглядає історичні, географічні та культурні особливості угорської громади, здобути й проблеми, тенденції розвитку, внутрішні та зовнішні чинники напруженості серед угорського населення України [16; 17]. У монографії Д. Ткача відведений окремий розділ порівняльному аналізу

стану та соціальної ролі угорської національної меншини в Україні та української в Угорщині [15]. Дослідженню етнологічного аспекту, зокрема проблеми соціалізації закарпатського соціуму, загалом були присвячені праці А. В. Колібаби, І. І. Миговича та М. П. Макари [7; 9; 11; 12].

Напрацювання науковців дозволяють простежити динаміку українсько-угорських міждержавних відносин, міжетнічних процесів та прогнозувати їхній подальший розвиток. Разом із тим, проблематика нашої роботи вимагає ґрунтовнішого та ширшого дослідження проблем впливу угорської національної меншини на розвиток відносин між двома країнами - Угорщиною та Україною. Це і є **метою** нашого дослідження.

Завдання роботи - узагальнити досвід зовнішньополітичної діяльності Угорської Республіки щодо захисту прав угорської меншини, що проживає за межами етнічної батьківщини; визначити ключові моменти, котрі необхідно враховувати при дослідженні угорської меншини в Україні; проаналізувати взаємодію та участь угорської національної меншини в політичних процесах в Україні.

Об'єктом дослідження є процес формування та розвитку українсько-угорських відносин.

Предметом дослідження є угорська національна меншина як чинник українсько-угорських відносин.

Виклад основного матеріалу. 3 грудня 1991 року Угорщина в числі перших держав світу визнала незалежну Україну, і того ж дня було підписано протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною та Угорською Республікою та відкрито в Києві Посольство УР в Україні - перше посольство іноземної держави в нашій країні. 6 грудня в рамках офіційного візиту в Україну прем'єр-міністра Угорської Республіки Й. Анталла в урочистій обстановці в Маріїнському палаці було підписано Договір про засади добросусідства та співробітництва між двома сусідніми країнами [4, с. 57]. Це був перший документ такого рівня, який підписала Україна. У цьому базовому політичному документі було, зокрема, зафіксовано (ст. 2) надзвичайно важливе положення про те, що "сторони поважають територі-

альну цілісність одна одної і заявляють, що не мають і не будуть мати в майбутньому взаємних територіальних претензій". Саме це положення викликало сильний опір частини депутатів Державних Зборів Угорщини, що затримало набуття чинності Договору: якщо українською стороною він був ратифікований 1 липня 1992 р., то угорською - лише 11 травня 1993 р., а обмін ратифікаційними грамотами відбувся 16 червня 1993 р. [15, с. 35]. Про подальший успішний розвиток українсько-угорських добросусідських відносин свідчить і сформована впродовж 1991-2009 рр. договірно-правова база двостороннього співробітництва - 75 міжнародних документів різного статусу: від міждержавних до міжвідомчих, які охоплюють весь діапазон співпраці в політичній, економічній, соціальній, військовій та гуманітарній сферах [3, с. 46].

Після розпаду Варшавського договору Угорщина вийшла на міжнародну арену як самостійна держава. Уряд Угорщини відразу (з 1990 р.) визначив пріоритетні напрямки зовнішньої політики держави, які й сьогодні залишаються незмінними. Конституційним обов'язком угорських урядів є підтримка закордонного угорства. Відносини Угорщини зі співвітчизниками за кордоном регламентуються чинною Конституцією Угорської Республіки, у п. 3 параграфу 6 існує положення про те, що "Угорська Республіка відчуває відповідальність за долю угорців, котрі проживають поза її кордонами, і сприяє культивуванню їхніх зв'язків з Угорщиною" [15, с. 39].

Зовнішньополітична діяльність Угорської Республіки спрямована на інтеграцію до європейських та євроатлантичних структур; розвиток добрих відносин із сусідніми країнами; захист прав угорської меншини, що проживає за кордоном [Там само, с. 376].

Найбільш вдало ставлення Угорщини до угорців за кордоном характеризує вислів першого в новітній демократичній історії країни прем'єр-міністра Йозефа Анталла про те, що в душі він вважає себе прем'єром 15 мільйонів угорців (населення Угорщини становить 10 млн) [13]. Сьогодні в регіоні ЦПСЄ шляхом розвитку добросусідських відносин і захисту прав та інтересів угорської меншини забезпечується один із пріоритетних напрямків сучасної зовнішньої політики країни (усього за межами Угорщини проживає 5,5 млн угорців, у т. ч. близько 3 млн - в українському Закарпатті, румунській Трансильванії, сербській Воєводині та в південних районах Словаччини). 15 травня 1996 р. набув чинності угорсько-словацький Договір про захист прав національних меншин. Угорсько-румунський Договір про дружбу і співробітництво підписано 16 вересня 1996 р. Він передбачав, зокрема, відкриття для угорців університету в Клужі [6, с. 58].

Відносини Угорщини із сусідніми державами залежали значною мірою від ставлення правлячих кіл цих країн до угорських меншин.

У *Словаччині* становище угорської меншини викликає стурбованість офіційного Будапешта. Після розпаду Чехословаччини виникла загроза дискримінації угорців із боку новоутвореної словацької держави.

У *Румунії* ситуація ще складніша, ніж у Словаччині. У 1991 році відбулися міжетнічні зіткнення угорців із румунами в районі міста Тиргумуреш. Нині напруга навколо угорської меншини не спадає.

Україна є саме тією державою, де становище угорців, за визнанням самої угорської сторони, є найкращим. Права угорської меншини набагато більші, ніж це передбачено навіть Гельсінським актом.

У 1994 році було ратифіковано Угоду між Україною та Угорщиною щодо прав нацменшин. Для України наявність угорської діаспори в Закарпатті, де компактно, за оцінками угорських фахівців, проживає до 200 тис. угорців, залишається чи не єдиним внутрішньополітичним стимулом розвитку відносин з Угорщиною. Разом із тим, оскільки одна з вимог з боку Євросоюзу в процесі інтеграції УР в ЄС - поглиблення відносин із прикордонними державами, офіційний Будапешт взяв на себе обов'язок сприяти вступу України в НАТО і ЄС. У цілому для України Угорщина є таким же провідником євроатлантичної політики, як і Польща [8, с.119]. Зацікавленість угорської держави проблемами угорських меншин має значно ширший етнічний контекст, що характеризується як угро-фінська солідарність. Офіційний Будапешт виступає за взаємну підтримку всіх угро-фінських народів. Так, приміром, у Росії - це Республіка Комі, Марі-Ел, Удмуртія, Мордовія, Хантімансійський автономний округ, де 23 % населення становлять угро-фінські народи. Показовою в цьому плані є й пропозиція про створення Фінляндією, Угорщиною та Естонією інститутів підтримки угро-фінських народів [18, с. 30].

Причина зацікавленості угорської держави проблемами угорських меншин полягає в тому, що діаспора для угорського уряду - один із засобів розвитку економічних відносин із сусідніми державами (зокрема й з Україною) [19, с. 69].

Проблема захисту прав угорських меншин протягом історичного розвитку країни була гострою й актуальною. Угорщина як демократична держава намагається владнати це питання: *по-перше*, через двосторонній переговорний процес із зацікавленими країнами та двосторонні міжнародні угоди, *по-друге*, через участь у багатосторонніх міжнародних організаціях.

Поки що прагнення Будапешта вирішити проблему прав людини та колективних прав національних меншин не знаходить розуміння в Євросоюзі, де не відрізняють поняття "громадянство" і "національність". Проте експерти вважають, що саме інтеграція в ЄС зможе частково вирішити проблему діаспори у зв'язку з тим, що в межах ЄС діє концепція євро регіонів і принцип "прозорості кордонів".

Таким чином, стратегічним завданням розвідвально-інформаційного забезпечення цих напрямів зовнішньополітичної діяльності держави в повному обсязі виконує зовнішня розвідка Угорщини. Зазначені умови розселення ареалу угорського етносу сприяють й активно використовуються розвідкою в здійсненні розвідвальної роботи в суміжних країнах [14, с.13-14].

Окрім того, одним зі стратегічних завдань і метою політики Угорської Республіки щодо угорців, які проживають за кордоном, є сприяння збереженню національної ідентичності та подальшому проживанню на материнських землях угорців, які мешкають у сусідніх з Угорщиною країнах, та створення й розвиток політичних, культурних й економічних зв'язків між Угорщиною та угорськими громадами, що проживають поза її межами.

Закон "Про права національних та етнічних меншин", прийнятий в Угорщині 1993 р., дає таке визначення поняття національних меншин: "Національною або етнічною вважається кожна національна або етнічна група, яка протягом хоча б ста років проживає на території країни, становить меншість за чисельністю по відношенню до решти населення, чле-

ни якої є громадянами Угорщини, які відрізняються від іншої частини населення своєю мовою, культурою, традиціями та проявляють почуття спільності, метою яких є збереження своїх цінностей, а також вираз та захист інтересів своїх історично сформованих спільнот" [16, с. 48].

Угорська меншина України виокремлює себе з українського соціуму, чітко визначаючи власну роль у формуванні взаємовідносин двох країн. Голова Товариства угорської культури Закарпаття М. Ковач, зокрема, зазначав, "...що закарпатські угорці націлені на те, щоб відіграти власну посередницьку роль між українським та угорським народом, і тому основне питання для них, - щоб два народи зрозуміли один одного. У нас, тутешніх угорців, подвійна місія: нам потрібно знайти собі місце як громадянам України, а з культурницької точки зору - прив'язатися до історичної батьківщини" [21, с. 1-2].

Велику роль у діяльності та розвитку національної меншини відіграють етнічні організації. Етнічними організаціями, очевидно, слід уважати об'єднану спільноту людей однієї національності, що покликана задовольнити їхні національні потреби. Такі організації не тільки турбуються про національні потреби меншин, а й сприяють внутрішній солідарності членів організації, плекають почуття патріотизму та гордості за свою національну приналежність. Виконуючи роль посередників між групами виразників різних інтересів й урядовими структурами, між громадянським суспільством і державою, вони сприяють своєю діяльністю до розвитку міжнаціональних відносин, відродження й розвитку національних культур, задоволення духовних запитів іноетнічного населення. Власне, громадські організації складають основу громадянського суспільства, що передбачає дотримання й забезпечення конституційних прав і свобод людини й громадянина, реалізації верховенства права в усіх сферах суспільного життя та демократизації політичної системи. Функціонування етнічних організацій виступає показником зрілості етнічних громад, рівня їхньої політичної зрілості й усвідомлення ними власних потреб та інтересів у всіх сферах життя. Принциповою також є можливість громад через громадські організації впливати на владу. Спираючись на зазначені вище критерії та фактори, спробуємо дати аналіз етнополітичному стану угорської меншини в Україні.

Важливим вектором двостороннього співробітництва стала розробка перспективної стратегії розвитку прикордонних зв'язків. Зокрема, успішно реалізується проект розбудови європейського транспортного коридору Трієст - Будапешт - Київ. Уряд Угорщини надав 100 млн форинтів на створення в Ужгороді автоматизованої інформаційно-виміральної системи "Тиса". З метою налагодження ефективної боротьби з повінню в Закарпатській області передбачена дислокація спільного українсько-угорсько-румунського батальйону "Тиса" [18, с. 34].

Закон України "Про національні меншини в Україні" [5] гарантує представникам угорського населення свободу у виборі обсягу й форм здійснення своїх прав і їх реалізації як особисто, так і через відповідні державні органи місцевого самоврядування та громадські організації. Угорська громада, напевне, є однією з найактивніших серед тих, які реально користуються наданими законодавством правами. Інтереси угорської меншини в Україні представляють громадські організації [10, с. 15]. Більшість організацій фінансуються із членських внесків,

благодійних пожертв, в основному фондами Угорщини. У діяльності низових осередків цих товариств бере участь близько 15 % дорослого населення угорської громади [11, с. 45]. Про вплив національно-культурних товариств свідчить розв'язання проблеми на початку 90-х рр., коли в угорськомовних районах спостерігалось своєрідне тривладдя: місцеві Ради, представники Президента та ради й осередки Товариства угорської культури Закарпаття [12, с. 105]. Хоча більшість організацій декларують, що не займаються політикою, проте для досягнення своїх цілей активно беруть участь у громадсько-політичному житті.

Але незважаючи на постійну співпрацю і злагожену позицію угорської національної меншини в громадсько-політичному житті регіону, залишаються проблемні питання, які потребують негайного вирішення:

- можливість диференційованого підходу до складання тестових завдань зовнішнього незалежного оцінювання з української мови та літератури для абітурієнтів - випускників загальноосвітніх навчальних закладів із навчання мовами національних меншин, які виявили бажання вступати на спеціальності, крім української мови і літератури; громадські організації національних меншин області пропонують, що в разі вибору спеціальності, окрім української мови та літератури, брати за основу результати з предметів відповідного напрямку, а результати тестових завдань з української мови та літератури вважати як зараховано/не зараховано. При цьому для абітурієнтів, які навчалися у загальноосвітніх навчальних закладах з мовами національних меншин, готувати тести з української мови і літератури відповідно до навчальних програм зазначених шкіл;
- фінансування та забезпечення підручниками ліцеїв недержавної (приватної) форми власності з угорською мовою навчання, засновниками яких є церковні громади;

- забезпечення учнів загальноосвітніх шкіл із мовами навчання національних меншин підручниками, навчальними посібниками, методичними матеріалами. Для учнів 10 класів угорсько-мовних навчальних закладів області у навчальному році запланований переклад десяти назв підручників. На 10 січня 2011 року було отримано сім назв підручників (угорська мова, інтегрований курс "література", українська мова, хімія, біологія, геометрія та всесвітня історія), оскільки відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 26.05.08 № 461 "Про затвердження галузевої Програми поліпшення вивчення української мови у загальноосвітніх навчальних закладах з мовами навчання національних меншин на 2008-2011 роки" у 2009-2010 навчальному році підручники з історії України, правознавства та географії України видавалися тільки українською мовою.

Відповідно до пункту 3 статті 43 Закону України "Про загальну середню освіту" утримання та розвиток матеріально-технічної бази загальноосвітніх навчальних закладів відбувається за рахунок коштів засновників (власників) цих закладів. З 2009-2010 навчального року фінансування приватних навчальних закладів здійснюється за кошти засновників та за рахунок програм місцевого значення. За рахунок бюджетних коштів проводилась оплата комунальних та інших послуг (енергоносії, придбання навчальних посібників, літератури, підручників тощо). Відповідно до листа Міністерства освіти і науки України від 15.03.10 № 1.4/18-1062 "Про замовлення підруч-

ників і навчальних посібників на 2010/2011 н. р." приватні навчальні заклади не забезпечуються підручниками і навчальними посібниками, виданими за рахунок коштів державного бюджету. Забезпечення освітніх потреб угорської національної меншини в області й надалі залишається на контролі управління освіти і науки облдержадміністрації [2].

2010 рік в Угорщині став роком кардинальної зміни політичного керівництва країни. За результатами другого туру парламентських виборів в УР, що відбувся 25 квітня 2010 року, конституційну більшість у парламенті отримала партія ФІДЕС. Вибори проходили в 57 одномандатних округах. У 54-му окрузі перемогли представники ФІДЕС, у 2-му - кандидати від УСП, а в одному перемогу здобув незалежний кандидат, якого підтримала партія "ІОББІК" [22]. Наразі угорський парламент має такий вигляд: ФІДЕС - 263 мандати, УСП - 59 мандатів, "ІОББІК" - 47 мандатів, "Можлива інша політика" - 16 та 1 мандат має незалежний кандидат [23].

3 жовтня 2010 року в УР відбулись вибори до органів місцевого самоврядування. Беззаперечною перемогою (понад 70 %) отримав ФІДЕС, закріпивши результат парламентських виборів.

Прийняття 26 травня 2010 року Закону УР "Про внесення змін до Закону Угорської Республіки 1993 року "Про угорське громадянство" спричинило значний конфлікт між двома країнами Євросоюзу - Угорською і Словацькою Республіками. У відповідь на ухвалення в УР закону про подвійне громадянство Національна Рада Словацької Республіки (СР) на своєму надзвичайному засіданні 26 травня 2010 р. ухвалила закон "Про державне громадянство". Цей законодавчий акт передбачає позбавлення словацького громадянства тих осіб, які набуватимуть громадянство іншої держави. Нова словацька влада на чолі з І. Радічовою як у ході передвиборчої кампанії, так і під час затвердження Програми діяльності Уряду СР на 2010-2014 рр. декларувала зацікавленість у стабілізації словацько-угорських відносин та мінімізації напруження між Словаччиною та Угорщиною - у тому числі шляхом скасування закону "Про державне громадянство". Разом із тим, наразі нова словацька влада не в змозі реалізувати цей намір та виконати тим самим свої передвиборчі обіцянки. Конфлікт залишається в латентній фазі.

Слід також відмітити значну активізацію дій нової угорської влади в таких питаннях: боротьби угорців за автономію в країнах їх компактного проживання та протидії процесам асиміляції угорських меншин; питаннях громадянства [24]; реалізації освітніх програм Угорщини для співвітчизників із сусідніх країн, особливо в Карпатському басейні [25]; суттєвого збільшення обсягів фінансової підтримки організаціям закордонних угорців тощо [26].

Така активність закладає підвалини латентної напруженості в регіоні ЦПСЄ.

Висновки

Отже, відносини Угорщини із сусідніми країнами значною мірою залежать від становища угорської національної меншини, яка проживає в цих державах, та ставлення до неї офіційних органів.

Угорська республіка розробила та впровадила одне з найуспішніших законодавств серед країн Європи щодо захисту прав національних меншин. Запровадивши ліберальну політику щодо національних меншин, Угорщина тим самим розраховує отримати адекватну позицію сусідніх держав щодо угорських громад, які в них проживають.

Між Україною та Угорщиною розроблено широку договірну базу щодо захисту й забезпечення прав національних меншин в обох державах: діють українсько-угорська міжпарламентська комісія та змішана міжурядова українсько-угорська комісія з питань забезпечення прав національних меншин. Створення системи спільних українсько-угорських комісій сприяло прозорому, взаємоконтрольованому процесу, підпорядкованому міжнародним зобов'язанням і можливостями сторін.

Підтримка закордонного угорства є конституційним обов'язком угорських урядів. Захист прав угорської меншини, що проживає за кордоном, є одним з офіційних напрямків зовнішньополітичної діяльності Угорської Республіки. Політика Угорської Республіки та її політичних лідерів щодо співвітчизників за кордоном має визначальний вплив на стан та діяльність угорської національної меншини в Україні. Мета такої політики полягає в припиненні еміграції угорців на історичну батьківщину та збереженні присутності угорців у межах "Великої Угорщини", сприяючи збереженню угорської етнічності поза межами Угорської Республіки. Фінансові кошти, що надходять з Угорщини для угорської національної меншини в Україні, є вагомим механізмом впливу етнічної батьківщини на громадську думку своїх співвітчизників за кордоном. Нерівномірність розподілу фінансових потоків серед угорської національної меншини України, що надходять з етнічної батьківщини, зумовлюють суперечки в угорській спільноті України й негативно відбиваються на суспільно-політичному житті суспільства нашої держави.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бабинець І. Угорці Закарпаття в контексті українсько-угорських міждержавних взаємин (1991-2003 рр.) / І. Бабинець // Науковий вісник Ужгородського університету. - 2005. - Вип. 12. - С. 74-80. - (Серія: Історія).
2. Виступ начальника управління освіти і науки Закарпатської облдержадміністрації М. А. Мотильчака [Електронний ресурс] - Режим доступу : <http://www.zakinppo.org.ua/component/content/article/337-zadovolennja-osvitnih-potreb-ugorskoyi-natsionalnoyi-menshini-zakarpatskoyi-oblasti>.
3. Держалюк М. С. Україна - Угорщина: співробітництво в інтересах Європейського континенту / М. С. Держалюк // Україна в Європі: пошуки спільного майбутнього. - К., 2009.
4. Задорожний О. В. Україна - Угорщина: міст до наступного тисячоліття / О. В. Задорожний. - К., 2001.
5. Закон України "Про національні меншини в Україні", прийнятий 26 червня 1992 року № 2492-XII // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - № 36.
6. История южных и западных славян : в 2-х тт. - Т. 2. Новейшее время / [под ред. Г. Ф. Матвеева, З. С. Ненашевой]. - М. : Изд-во МГУ, 2001.
7. Колібаба А. В. Соціальне та етнічне самопочуття етнонаціональних спільнот Закарпаття / А. В. Колібаба // Карпатський край. - 1997. - № 1.
8. Кріль М. М. Історія країн Центрально-Східної Європи (кінець XX - початок XXI ст) / М. М. Кріль. - К. : Знання, 2008.
9. Мала енциклопедія етнодержавознавства / НАН України. Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького ; [відп. ред. Ю. І. Римаренко]. - К. : Довіра ; Генеза, 1996. - 527 с.
10. Мітряєва С. І. Національно-культурні товариства Закарпатської області / С. І. Мітряєва. - Ужгород : Вид-во Падеяка, 2001. - 161 с.
11. Мигович І. І. Закарпатський соціум : етнологічний аспект / І. І. Мигович, М. П. Макара. - Ужгород, 2000. - 158 с.
12. Мигович І. І. Соціальне самопочуття і ціннісні орієнтації закарпатців (за матеріалами соціологічного дослідження) / І. І. Мигович, А. В. Колібаба. - Київ-Ужгород : Патент, 1994. - 136 с.

13. Сабо Т. Лекція президента Відомства угорців за кордоном в період 1998-2002 років / Т. Сабо [Електронний ресурс]. - Режим доступу : www.htmh.hu/paneu.htm.
14. Смоляк В. Ф. У силовому середовищі. Військова могутність суміжних держав як проблема геополітичного визначення України / В. Ф. Смоляк // Політика і час : щомісячний суспільно-політичний журнал. - 2000. - № 7-8. - С. 13-14.
15. Ткач Д. Сучасна Угорщина в контексті суспільних трансформацій : [монографія] / Д. Ткач. - К. : МАУП, 2004. - 480 с.
16. Товт М. Визначення поняття "корінний народ" і "національна меншина" у міжнародних документах / М. Товт // Кримські татари: "національна меншина" або "корінний народ": матеріали круглого столу. - К., 1999. - С. 43-48.
17. Товт М. Проблеми угорської національної меншини в сучасній Україні / М. Товт // Нова політика. - 1997. - № 3. - С. 24-27.
18. Яровий В. І. Новітня історія країн Східної Європи (40-90-ті рр. ХХ ст.) / В. І. Яровий. - К. : Либідь, 1997.
19. Яровий В. І. Історія західних та південних слов'ян у ХХ ст. / В. І. Яровий. - К. : Либідь, 1996.
20. Magyarok a világban. Kérből-medence (Kézicsony a Kérből-medenciben, Magyarországon határain kívül és Magyarországon) / Sorozatfőszerkesztő dr. Kasza Sándor. - Budapest Ceba Kiadó, 2000. - 803 old.
21. Nemzetközi tudományos konferencia // Kérből igitás. - 2000. - december 2. - Old.1-2. 19; Varjú F. Autonómia akár az emigráns ruszin kormány / F. Varjú // Nepszava. - 1993. - június 10. - Old. 2.
22. Vendégünk-volt-Petschnig-Maria-Zita [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.kti.hu/index.php/news/255/79/>.
23. Valasztasi_eredmenyek_2010_97_5 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://magyarparlament.blog.hu/2010/04/25/>.
24. Uhorshchyna-mobilizacie-uhortsiv-Zakarpartia-na-borotbuza-avtonomiiu [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakarpartya.net.ua/ukr-news-75085>.
25. Usi-dii-po-stvorenniu-uhorskoj-avtonomii-na-Zakarpartii-kontroliuvatyme-urad-Uhorshchynu [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakarpartya.net.ua/ukr-news-75105>.
26. Uhorshchyna-na-18-zbilshyt-vytraty-na-pidtrymku-uhortsiv-v-Ukraini [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakarpartya.net.ua/ukr-news-76096>.

V. Andreyko

THE ROLE AND PLACE OF HUNGARIAN NATIONAL MINORITY IN THE UKRAINIAN-HUNGARIAN INTERSTATE RELATIONS

The article deals with the process of formation and development of the Ukrainian- Hungarian interstate relations. The role and place of Hungarian national minority at the formation of the Ukrainian-Hungarian cooperation are considered. The author has tried to expose the peculiarities of Hungarian minority activities in Ukraine analyzing the foreign policy of Hungary about Hungarian who lives outside their ethnic native land.

Key words: hungarian national minority, Ukrainian-hungarian cooperation, ethnic native land, foreign policy activity.

© В. Андрейко

Надійшла до редакції 21.12.2011

УДК 355.01(477) "19"

АНАЛІЗ ВІЙСЬКОВОГО БУДІВНИЦТВА ПЕРІОДУ ГЕТЬМАНАТУ В НАУКОВИХ І МЕМУАРНО- АНАЛІТИЧНИХ ПРАЦЯХ ВІЙСЬКОВИХ ІСТОРИКІВ МІЖВОЄННОГО ДВАДЦЯТИЛІТТЯ

РОМАН МЕЛЬНИК,

кандидат історичних наук, асистент кафедри історії України та етнокомунікації
Національного університету "Львівська політехніка"

Стаття присвячена проблемі, яка пов'язана з аналізом військового будівництва доби Гетьманату в українській мілітарній літературі 20-30-х рр. ХХ ст. Показано основні концептуальні підходи військових дослідників до вивчення історичного досвіду національного будівництва збройних сил періоду існування Української Держави гетьмана Павла Скоропадського.

Ключові слова: військове будівництво, наукові й мемуарно-аналітичні праці, Гетьманат, військова еміграція, П. Скоропадський.

Постановка проблеми і стан її вивчення. В історії кожного народу є періоди, які ставлять перед ним доленосні завдання, від яких залежить ціла

епоха його подальшого розвитку та існування. Саме тоді надзвичайно актуальним стає звернення до історичного досвіду минулого. Його знання не лише